

Oslo, 14. august 1981.

Artikkel for NÅ, uke 34:

HØYRE SOM BREMSEKLOSS

av Statsminister Gro Harlem Brundtland

Høyres strateger har lagt stor vekt på å fremstille partiet som et bredt folkeparti som er på linje med de store folkegruppers interesser og behov.

Det er ikke nødvendig å bla lenge i historiebøkene for snart å forstå at dette bildet av vårt eneste erklærte konservative parti er og må være noe av et glansbilde.

De idestrømninger, det miljø og de grupper i samfunnet som utgjorde grunnlaget for dannelsen av Høyre er fortsatt en del av selve kjernen.

Ennå lever folk i dette landet som husker at forsorgskontorene gav arbeidsfolk beskjed om enten å bli streikebrytere eller sulte ihjel. Ennå fins det mennesker med brannsåre i sinnet etter fattigforstandere og øvrighet som ydmyket dem fordi de var fattige.

/Det er mange som husker at/ Det er mange som husker hvor Høyre var å finne ved de avgjørende korsveier. // høyreavisene agiterte for bruk av rå vold mot arbeidere, den hatske tonen og latterliggjørelsen av pionerens anstrengelser for å skape et parti og en fagbevegelse som kunne tale de svakestes sak, og Høyres aktive rolle som bremsekloss for reformer.

Nå er det jo slik at grunnleggende endringer i et samfunn tar tid, ofte generasjoner. Dagens samfunn er blitt til gjennom strid på alle områder: skole, landbruk, helse, lovgivning, arbeidervern, for å nevne noe. Enkeltpersoner, grupper, partier eller organisasjoner tok sakene opp, andre arbeidet videre med dem og atter andre fullførte. Venstre var ofte

blant initiativtakerne. Arbeiderpartiet kom inn med full tyngde etterhvert som bevegelsen vokste. Høyre kom som regel etterpå. "Det har fungert som interessepartiet for de relativt best stillede i samfunnet", sier Høyres egen historiker Francis Sejersted.

Høyres offentlige avmakt, partiets manglende vilje til å ta samfunnsapparatet i bruk for å unngå sosiale katastrofer, den offisielle linje om at man skulle spare seg ut av nøden i mangelsamfunnet, var en hån mot mennesker som ikke hadde noe å spare av. Og det var akkurat like lite effektivt som Thatcher-linjen i Storbritannia i dag hvor rekordtallet på arbeidsløse fra 30-årene nå passeres.

Høyre har ikke stemt mot alle reformer. Partiet har hatt sine sosial-liberale aktivister, og ære være dem for det. Men massebevegelsen med tyngde og vilje til å skape et samfunn hvor trygghet er en borgerrett; den tilhører arbeiderbevegelsen. Der fantes de hundretusener av mennesker som med krum hals gikk løs på det seige slitet som det er å endre menneskenes fundamentale vilkår. Deres historie er en stolt historie.

Høyre har jo hatt en fabelaktig evne til å drive med tidens strømninger, nærsagt i hvilken som helst retning. At partiet i 1905 var mot oppløsning av unionen med Sverige, forhindret dem ikke fra å bli kraftpatrioter etterpå. At partiet ikke satte stemmerett for kvinner på dagsorden før de allerede hadde fått den (i 1909), forhindret ikke at den første kvinne på Stortinget, var en høyre-kvinne. Akkurat som Høyres manglende kvinnepolitikk i dag, ikke holder dem fra å agitere som om de hadde det. Og at motstanden mot Arbeiderpartiets holdning i abortsaken, ikke forhindrer dem i å stille seg bak den når slaget om opinionen først er vunnet.

Arbeiderpartiet og før det Venstre, har skapt et klima i Norge som har ført til at Høyre nå er kommet fram til sosialpolitiske synspunkter som Arbeiderpartiet hadde i 50-årene. Arbeider-

partiet har vært så vellykket at Arbeiderpartiet har overflødiggjort seg selv, mener Francis Sejersted.

Ja, om det var så vel. Men 50-års nostalgi passer til pop og moter. Som grunnlag for samfunnspolitikk er det ubrukelig. Vi kan ikke møte miljøproblemen, ungdomsopptøyene, den teknologiske revolusjon, alle de virkelige og vanskeligste utfordringene i vår tid, med overflatiske øyeblikksstemninger som går ut på å trekke inn stemmer på misnøye og surhet mot skatt og reguleringer.

Eldre arbeiderpartifolk har bare et skjevt smil til overs for Høyres agitasjon om mer personlig frihet. De vet av livslang erfaring at frihet er dyrkjøpt, at knapt noe land i verden gir enkeltmennesker større frihet enn Norge i dag. Frihet fra nød som er det fundamentale. Men også frihet til kunnskap, til utdanning, til å uttrykke seg, til å leve etter sin personlighet og sine egne ønsker så langt det ikke skader andre. Dette er arbeiderbevegelsens historiske arv og mål, og Høyre gikk sjelden først, for å sitere en annen historiker.